

Lokal læreplan i gitar

(kjerneprogrammet)

1. INNLEDNING

Gitar er et allsidig strengeinstrument som finnes i mange hjem, innen ulike kulturer og på mange ulike konsertarenaer. Denne allsidigheten har gjort gitaren til et av verdens mest populære instrumenter. Gitaropplæring gir gode muligheter for samspill, blant annet i gitargrupper og band, som akkompagnement for egen eller andres sang, m.m.

Gjennom gitaropplæring i kulturskolen legges det et grunnlag for elevene til å forholde seg til ulike typer musikk. Denne kjennskapen gir flere måter å bruke gitaren på, der elevene kan reflektere og la seg inspirere til å bruke ulike uttrykk og sjangre. Gode grunnteknikk i klassisk og rytmisk gitar gjør også at stilarter som pop / rock / folk / jazz og improvisasjonsteknikker blir enklere å mestre.

Fra jubileumsforestillingen «Lykken er» i Karmøy Kulturskole, 2018 (foto: Motiejus Kurmis)

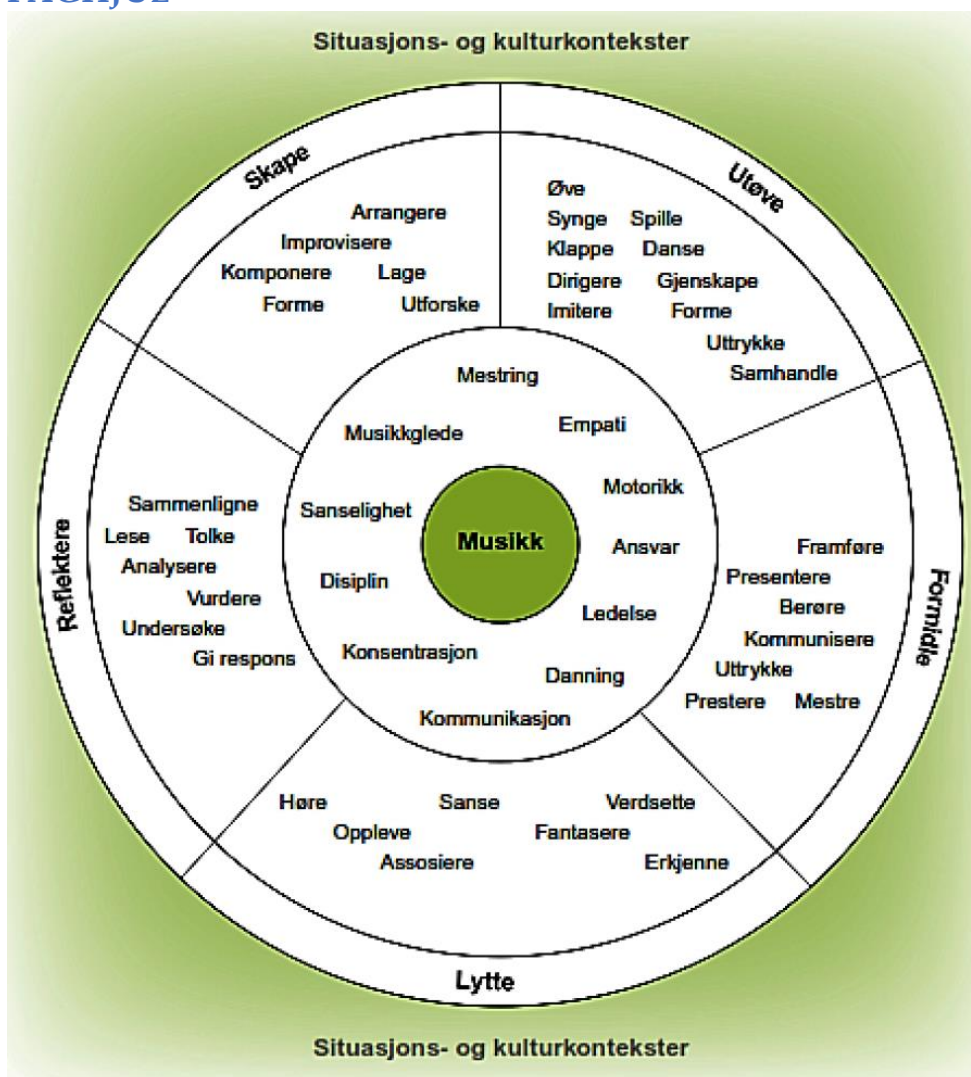
2. OVERORDNET MÅL

Gjennom arbeidet med musikk skal elevene

- o oppnå gode ferdigheter på instrumentet sitt, på alle nivåer og ut fra ambisjonsnivå

- o oppleve mestringsglede og positiv selvutvikling
- o utvikle seg til selvstendige utøvere som har glede av musikk livet gjennom
- o bli aktive lyttere med et nært forhold til musikk
- o utvikle evnen til samspill og samarbeid
- o få muligheter til fordypning som kan danne grunnlag for videregående og høyere utdanning i musikk
- o bli ressurspersoner som bidrar til et levende kulturliv

3. FAGHJUL

Faghjulet er hentet fra Rammeplan for kulturskolen, «Mangfold og fordypning» (Norsk kulturskoleråd 2016:48)

4. LÆRINGSMÅL

På kjerneprogrammet i gitar har vi fire faser i den musikalske opplæringen: Fase 1 begynnernivå, fase 2 mellomnivå, fase 3 høyere mellomnivå, og fase 4 viderekomment nivå.

Vi har også fem nøkkelkompetanser som er felles for hver fase: Øve, fremføre, høre, lese og lage. Læringsmålene vil bli konkretisert for hver fase og nøkkelkompetanse i det følgende.

<i>Fire faser i musikkopplæringen</i>	<i>Fem nøkkelkompetanser i musikkfag</i>
<i>Fase 1: Begynnernivå</i>	1. Øve
<i>Fase 2: Mellomnivå</i>	2. Fremføre
<i>Fase 3: Høyere mellomnivå</i>	3. Høre
<i>Fase 4: Viderekomment nivå</i>	4. Lese
	5. Lage

FASE 1: BEGYNNERNIVÅ

Det er store individuelle forskjeller på hvor lenge en elev er på begynnernivået. I starten er læreren den styrende parten, da grunnleggende ferdigheter må på plass før videre utvikling. Elevens øving mellom timene og eget arbeid med lekser har mye å si for den faglige progresjonen. En begynner elev vil også møte enkelt samspill i ulike former.

Gitar omfatter flere ulike gitartyper og stiler, klassisk gitar, akustisk gitar, rockegitar m.m. Det er ideelt å starte på en akustisk gitar.

ØVE:

- Bli kjent med instrumentet
- Lære navnet på strengene
- Lære sittestilling og håndstilling i innledende fase
- Fotstol kan være et viktig hjelpemiddel
- Klassisk sittestilling og anslag
- Lære å stemme med elektronisk stemmer
- Bli kjent med ulike gitarer og strenger
- Spille enkle melodier i C (klassisk) og D dur (rytmisk)
- Lære enkle akkorder med 3 fingre i venstre hånd
- Lære støtteanslag og fritt anslag
- Lære tommelbassing og enkelt komp til 3/4, 2/4 og 4/4

FREMFØRE:

- Elevene vil møte 1-2 konsertsituasjoner i løpet av sitt første spilleår, innenfor en pedagogisk og trygg ramme. Samspill er gjerne anbefalt i framføringssituasjoner for nybegynnere. Fokuset er på spilleglede og mestringsfølelse.

HØRE:

- Gjenkjenne 2/4, 3/4 og 4/4
- Lytte til medspiller og sitt eget spill
- Dynamikk – sterkt og svakt
- Trene på å stemme gitar på øret (sammen med lærer)

LESE:

- Lære å lese rytme
- Kjenne til notasjon av dur / moll akkorder
- Lese enkel besifring til tekst. Besifring skrives med antall slag
- Lese tabulatur og akkordskjema
- Vekt på notelesing i klassisk gitar
- Lære enkle noter

LAGE:

- Få kjennskap til improvisasjonsteknikk
- Lære å improvisere etter enkelte tonearter (f.eks. a-moll eller e-moll) f.eks. ved bruk av pentaton skala

FASE 2: MELLOMNIVÅ

Mellomnivået kan strekke seg over et ganske langt spenn. Det er viktig å få gode tekniske ferdigheter på dette utviklingsstrinnet. Mengdetrening er svært viktig. Undervisningen er fortsatt lærerstyrt, men elevens interesser er med på å sette retningen.

ØVE:

- Øve mer fokusert og målrettet
- Lære flerstemt gitarspill etter noter / evt. tabulatur (klassisk)
- Barrè akkorder
- Septim-akkorder og 9 akkorder
- Lære enkel 4/4 arpeggio fingerkomp
- Lære å bruke capo
- Transponering og modulasjon
- Kjenne godt til strukturen på gitaren m/ alle bånd og strenger
- Spille melodier i C-dur og D-dur, G-dur, F-dur og A dur, og også høyere oppe på halsen
- Enkle skalaer – både dur / moll og blues-skala
- Mer vekt på fingerspill og plekterteknikk
- Spille enkelt blues-komp med intro og mellomspill
- Kombinasjonsspill (melodi + komp)
- Mer variert slagteknikk – støtteanslag, fritt anslag og anslag med plekter
- Etter hvert bør elevene kunne stemme gitar på egenhånd, samt håndtere enkel bruk av forsterker

FREMFØRE:

- Elevene vil være med på forskjellige konserter, både store og små, innenfor en pedagogisk og trygg ramme. Samspill er gjerne anbefalt i framføringssituasjoner for mellomnivå.

HØRE:

- Lytte til ulike typer gitarmusikk
- Innføring av ulike stilbegrep; gjenkjenne rock, pop, blues / jazz, viser og klassisk
- Gjenkjenne ulike taktarter og vite hvilket komp som passer til
- Enkel analyse av låter og oppbygging av disse
- Mer bevisst bruk av dynamikk
- Aktiv bruk av digitale hjelpemidler (YouTube, Spotify, diverse apper til iPad)

LESE:

- Kunne enkelt «bladspill»
- Kunne lese tekst / besifring samtidig, slik at en vet når akkordskiftet kommer
- Kunne lese enkle noter / tabulatur med flere toner samtidig
- Forstå oppsettet av et stykke (start/slutt, repetisjonstegn, dynamikk og andre musikalske symbol)
- I gitar bruker vi B, ikke H som toneart, men informerer om at B/H er tamme tone.

LAGE:

- Lage melodier / improvisere over 5-tone skala, og etter hvert bluesskalaen

*Spillerom-konsert på Karmøy Kulturskole, 2022
(foto: Motiejus Kurmis)*

FASE 3: HØYERE MELLOMNIVÅ

En typisk høyere mellomnivå-elev er en elev i ungdomsskolealder og som har spilt gitar gjennom flere år. Elevens egne interesser og uttrykksvilje får mer å si på dette nivået.

ØVE:

- Kunne stemme med flageoletter
- Kunne spille med alternative stemninger, som nedstemt E streng (drop D)
- Kunne øve inn lengre og mer avanserte stykker over tid
- Kunne spille og improvisere melodier i dur-, moll- og bluesskala
- Spille lengre arpeggiomønstre (for eksempel 6/8) og folkpicking
- Kunne spille barrè i e-form og a-form
- Kunne bruke dynamikk som uttrykksform
- Kunne spille de fleste dur / moll / sus / dim / septim og 9 akkorder
- Skalaer med flere fortegn, kromatisk skala og pentaton skala (5-toners skala)

Mest for el-gitar:

- Volumkontroll, tonekontroll, pick up velger, bruk av forsterker og EQ – flyttes til fase 2
- Skru gitarlyd; Eq reverb, delay, bruk av pedaler
- Kunne veksle mellom vreng og clean lyd

FREMFØRE:

- Selvstendig fremføring på ulike konserter
- Samspill med klassekamerater og i band / gitarorkester
- Bør få mulighet til å opptre 1-2 ganger per halvår
- Være med på større prosjekt i regi av kulturskolen
- Ta spilleoppdrag (f.eks. på kommunestyremøte)

HØRE:

- Enkel hørelære: Kunne høre stor ters, liten ters og ren kvint
- Lære sanger selvstendig fra YouTube osv.
- Høre når akkordskiftet kommer på kjente melodier
- Lære / øve på å plukke enkle låter selv
- Grunnleggende stilkunnskaper innen rock, blues, jazz og klassisk
- Kunne finne eget låtmateriell

LESE:

- Kunne lese arpeggio og akkorder som noter / tabulatur
- Forstå kvintsirkelen
- Kjenne til dominant, subdominant og tonika begrepene (1,4 og 5)

LAGE:

- Kunne komponere og improvisere melodier ved å bruke dur / moll / bluesskala
- Kunne improvisere soloer
- Kunne transponere en låt ved hjelp av kvintsirkelen

FASE 4: VIDEREKOMMENT NIVÅ

Dette er elev som har spilt over lang tid. Kan sidestilles med en flink elev på musikklinje. Eleven kan gjerne delta på et fordypningsprogram og kan vurdere videre utdanning innen musikk.

ØVE:

- Kunne øve inn låter på egenhånd
- Kunne akkordoppbygging og vite hvordan en tar samme akkord ulike steder på halsen
- Kunne spille utvidede akkorder
- Kunne spille lengre stykker med folkpicking / hybridpicking / melodi-spill
- Kunne lytte seg frem til og bruke dynamikken i et stykke
- Kunne jobbe med kirketonearter.

FREMFØRE:

- Delta på masterclass
- Ta spilleoppdrag

HØRE:

- Kunne finne akkordene i kjente låter uten å ha tilgang til besifring
- Kunne lære melodier på øret

LESE:

- Teori som fast del av undervisningen
- Fokus på intervaller og akkordoppbygging
- Kunne lese rytme

LAGE:

- Kunne komponere egne melodier og legge til akkorder selv
- Kunne legge besifring på en melodi

Lærerens ansvar

- Ivareta elevens læringsprosess
- Stimulere, motivere, inspirere og legge til rette for muligheter til aktivt å delta på kulturskolens arrangementer (som spesifiseres i årshjul 1, 2, 3)

Elevens ansvar

- Være godt forberedt
- Delta aktivt i timene
- Samspill forutsetter større evne til samarbeid og å kunne ta imot instruksjon fra lærer, samt mer egenøving

Foresattes ansvar

- Gi beskjed ved fravær (sende SMS til lærer)
- Tilrettelegge for gode øvingsrutiner hjemme
- Støtte, oppmuntre og delta i elevens læringsprosess
- Møte på foreldremøte / -samtale

5. INNHOLD

Lærestoff, emneområder og repertoar er en sentral del av innholdet i den musikalske opplæringen i kulturskolen. Eksempler på innhold vil bli gitt for hver fase i det følgende.

Repertoar – fase 1:

Barnesanger, enkle viser, lærerens egne sanger og enkle klassiske melodier.

Lærebøker: Hej gitarr 1 (Sandberg, Winnberg), Første gitarboka, Gitarboka og Elgitarboka (Shandy). Spill klassisk gitar (Sven Lundestad). Gitar 1 (Børstad, Mevassvik)

Repertoar – fase 2:

Lærebøker:

Gitarboka, Gitarboka 2 og el gitar boka (Schandy), Gitar 1 (Børstad, Mevassvik), Hej gitarr 2 (Sandberg, Winnberg), Den store gitarboka (Lundestad, Solberg, Hansen)

Typiske sanger: «Who Says» (Mayer), «Honky Tonk Women», «Jolene» (Parton), Rainy Day (El gitar boka), Vals i moll (Hej gitarr 2), “Liten fuggel” (Vamp).

Repertoar – fase 3:

For klassisk gitar: Spill klassisk gitar 1, 2 og 3 (Lundestad),

Rytmsk gitar: Den store gitarboka (Lundestad, Solberg, Hansen), 100 most popular songs for fingerpicking guitar (Hal Leonard)

Rytmsk / akustisk gitar: «Who says», «Smoke on the water» (instrumentalt)
Standardlåter. “Birthday” (Beatles), Albatross.

Repertoar – fase 4:

Klassisk: Stykker av Ferdinand Sor, Bach, Terega m. fl.

Rytmsk: 100 most popular songs for fingerpicking guitar (Hal Leonard)

6. ARBEIDSFORMER OG ORGANISERING

Undervisning i gitar er for elever fra 3. klasse. Undervisningstiden er 20 min per uke, individuelt.

Vi har også undervisning i el-gitar og el-bass for elever fra 8. klasse. Undervisningstiden er 20 min per uke, individuelt.

En vanlig undervisningstime består av gitarstemming, oppvarming, gjennomgang av lekse, ny lekse, og tips til hjemmeøving og nytt repertoar.

Elevens egeninnsats mellom timene er en viktig forutsetning for fremgang og utvikling på instrumentet. Alt har en begynnelse, og gjennom elevens egen læringsprosess legges det til rette for god læring. Anbefalt daglig øving er gjerne fra 10 min, dette kan økes avhengig av elevens alder og nivå. Etter hvert kan den daglige øvingsøkten med fordel utvides til 20 min og mer.

Vi har flere konserter og konsertturer i løpet av året i kulturskolen, blant annet til jul (julekonserttuke) og sommer (sommerkonserttuke). På disse konsertene kan elevene delta med soloinnslag, samspill eller gjennom tverrfaglig samarbeid med andre elever / lærere.

Vi har også samspillstilbud i gitar, med varighet 30-60 min:

- Frivillig tilbud for gitarelever som ønsker å spille med andre elever
- Bli bedre kjent og få innblikk i samspillrepertoarer
- Samspill settes opp ved nivåforskjell for best resultat
- På gitarorkester er det hensiktsmessig å kombinere alle nivåer, og elever blir tildelt stemme etter passende vanskegrad
- Elever som spiller rytmisk gitar fra mellomnivå og opp kan også søke på elevplass i kulturskolebandet (ukentlig øving 60 min).

7. VURDERING FOR LÆRING

Elevene får kontinuerlig oppfølging og tilbakemeldinger i gitartimene.

Gjennom skoleåret blir det holdt foreldresamtale. Lærer sender ut informasjon i forkant til foresatte om tidspunkt og selve samtale kan skje på forskjellige måter: fysisk oppmøte, telefon eller digitale møter. Hovedsakelig er det satt opp én foreldresamtale, men skole-hjem samarbeid er svært viktig, derfor kan foresatte når som helt ta kontakt med lærer angående undervisning for å løse evt. utfordringer så fort som mulig.

8. LOKALER OG UTSTYR

Eleven må selv sørge for å skaffe en god gitar av god kvalitet. God kvalitet på instrumentet sikrer bedre lyd og motiverer eleven til å øve mer.

Lærebøker kjøpes i takt med elevens utviklingstempo. Eleven kjøper eget instrument / utstyr.

*Spillerom-konsert på Karmøy Kulturskole, 2022
(foto: Motiejus Kurmis)*